

VŘESOVÉ HORY

Zjevily se mi v šestém roce mého života. To je většinou doba nádherná, neboť malý člověk je připraven k objevům, které, aniž to tuší, poznamenají celý jeho život.

Bylo to v sedmačtyřicátém roce 20. století. Před dvěma roky se narodil můj mladší bratr Ludvík. Před rokem byla maminka na operaci s ledvinou a já se při jedné návštěvě v nemocnici Milosrdných bratří (při pojídání ananasového kompotu, omamně hořké zkamenělé čokolády a pomazánky z burských oříšků z balíčku UNRRY), dopustil prohřešku, na který jsem nikdy nezapomněl.

Na otázku otce Arnošta, řádového kněze, který pravidelně navštěvoval nemocné, aby s každým vlídně pohovořil, jestlipak už vím, co budu dělat, až budu velký, jsem bez váhání odpověděl, že budu panáčkem jako on. Panáček u nás na Moravě, pro ty, kdo už neznají toto slovo, rovná se kněz.

Zaujalo ho to. Tím spíš, že šestiletí chlapi bývají ze zcela pochopitelných důvodů vzdáleni pojímům Věčnost, Bůh a všemu, co s tím souvisí, takže málokterý sní o kněžském povolání. Vyptával se tedy dál: „Jak tě to, Jeníčku, napadlo, že bys mohl být knězem?“

„Líbí se mi sestřičky, co jsou pořád kolem Vás, Důstojnosti. Taky bych to tak chtěl.“

Sestřičkami jsem měl na mysli řádové sestry, které v této nemocnici bezprostředně po válce pečovaly o nemocné, mezi nimi byly i dvě velice půvabné mladé dívky (později jsem pochopil, že to byly novicky), které se mi líbily.

Otec Arnošt se nad mou odpovědí zasmál, i když mu moje dětská představa o kněžském životě nebyla moc příjemná, ale na ošetřovně vzápětí pokáral jeptišky, že mě určitě k takové prostořekosti navedly. Dušovaly se marně, že to byl doopravdy jenom můj nápad, že by je ani ve snu nenapadlo zlehčovat kněžské důstojenství, ale nedal si to vymluvit. Už se mě nikdy nezeptal, čím budu.

Zato řádové sestry, zvláště ty dvě mladé, se mě pořád s potutelným úsměvem vyptávaly, kterou z nich si vezmu s sebou, až se stanu monsignorem.

Nevěděl jsem pochopitelně, kdo to je monsignore, ale tušil jsem, že to bude asi mnohem důležitější osoba, než je pan farář.

Když se to posléze dověděla maminka, protože o mém uhranutí novickami se dověděl i pan primář a všude to dával k dobru, řekla mi, že jí dělám ostudu, že prastrýc Karel, který žije na odpočinku v Kroměříži (a který byl skutečný monsignore, ale ani to jsem tenkrát nevěděl), určitě nebude mít radost z mé prostofekosti, až se to doví. A vůbec, že už je nejvyšší čas, aby ji pan primář poslal domů.

Potom jsme (poprvé v mém krátkém životě) jeli na Vřesové hory. Nejraději bych to jméno Vřesové hory, kterými jsem pojmenoval nejenom Nový Svět, odkud pocházel rod mého táty, ale veškerou uhrančivou krásu kolem staré zemské hranice Moravy, opakoval pořád jako modlitbu.

VŘESOVÉ HORY.

Byla to krajina plná studánek: Pod Hajníkem, Pod vysokým kamenem, Za Hladovým rybníkem, U Pupínu, Dračí pramen, Cikánská studánka, Pod trojmezím a spousta dalších, které vůbec neměly jméno, ale byly roztroušeny po lesích, které tu zbyly z původního královského hvozdu.

Byla to krajina, kterou lidé zasvětili nebi, soudě podle nesčetných světeckých sloupů, křížů mezi stromy a božích muk na křižovatkách cest. Také kaplí tam bylo nepočítaně, kostel svatého Jana Křtitele nedaleko Pomezí, landštejnská kaple panny Marie, kaple Božského srdce páně, svatého Linharta a ještě jednou gotický kostel narození svatého Jana Křtitele v Českém Rudolci se starobylými freskami ukrytými pod omítkou.

A to všudypřítomné nebeské kdesi mezi mraky vyvažovaly hladiny vod veskrze pozemských: rybník Vožralý, Hladový, Panský, Korunní, Baruch, Dědkův, Hamry. A stejně jako tomu bylo u studánek, zase řada z nich neměla jméno, byl to jen ten rybník. Když v létě na Vřesových horách přšelo, stávaly se díky drobným dešťovým krůpějím vznášejícím se v povětří neviditelnými.

Když v zimě napadl sníh, staly se pro okolní svět nedostupnými.

A na nich, jak už jsem zmínil, ležela a dodneška leží stará zemská hranice Moravy a Čech, která se klikatí nedaleko kamene, jemuž se říká (aspoň podle turistické mapy) Dáblova prdel. A kus dál za neprostupnou změť smrků, borovic, jedlí, buků a bříz byly shluky stavení s podivně znějícími jmény: Fratres, Schönfeld, Rappolz, Waldhers, Neuriegers. Tam jsme ale nikdy nedošli, protože to už byla jiná země.

Rakousko.

Obklopeny prastarým lesem žily Vřesové hory svůj vlastní čas. V době, kdy mě obklopily poprvé, čekaly na elektrifikaci. Všude jinde už byla provedena. Tady ještě za letních večerů svítily chalupy do tmy blikavými knoty petrolejových lamp.

Vřesové hory spojené s okolním světem jenom kamenitou, prudce stoupající cestou do vrchu, vysílaly do světa poutníky za řemeslem, za školami, za prací, na zkušenou a také navždy, protože mnohý z nich překročil kámen zapomnění a nikdy už se nevrátil.

Vřesové hory nepřetržitě zářily do všech světových stran jako maják, planuly v lesích velkým záhadným světlem, které vydávají jen místa schopná člověka uhranout. Přitahovaly naše dětské dušičky, jako světlo přitahuje můry.

Vřesové hory samozřejmě nebyly horami v běžném slova smyslu, ve skutečnosti to byl jenom větší kopec, na kterém se během staletí kolem obecního pastviště s bludnými balvany, pokřivenými borovicemi a pichlavými trsy jalovce rozsypalo pětadvacet chalup, jedna od druhé na dohled.

Od pradávna se tak říkalo u Janáků, u Hronů, u Vybíralů, u Lovětínských, u Ondráků, u Straků, u Růžičků, u Tůmů, u Zounků, u Vaníčků (tady si ovšem nejsem úplně jistý, protože pan Vaníček byl přece jenom lufták – Pražák na důchodu, který měl auto a občas nás vozil na nádraží do Dačic, když jsme na konci prázdnin odjížděli domů).

Byla tam ještě řada jmen, ale na ty si už nedokážu vzpomenout. Kdesi uvnitř hlavy sice slyším jejich zvuk, úplně přesně vidím detaily těch stavení, barvu slézových růží zářící u vápnem nabílených zdí, modrou podrovnávku, panenská jablíčka v záhumní, vyvrácená plaňková vrátka, ale jména se mi nějak vytrousila z paměti. Od šesti do pětadvaceti let pro mě byly Vřesové hory místem, o kterém se píše v knihách takovým způsobem, že sice řádky dočtete skoro jedním dechem, ale stejně dočtenou knihu neodložíte příliš daleko. Už víte, že budete číst znovu. Není vyhnutí. Je to Osud.

Vřesové hory byly místem, kde jsem poprvé pocítil urputnou bolest z krásy. Poprvé mě až do hloubi duše zamrazilo při myšlence, že jednou se tam už nevrátím. Tváří v tvář Vřesovým horám jsem tenkrát pochopil a vím to do této chvíle, že srdce každého člověka má kdesi na světě kout, kam patří. Kam by se mělo vrátit, až nebude mít důvod zůstat dál v těle a na tomto světě.

To moje místo je nedaleko Nového Světa pod horskou jedlí, pod prastarým modlicím stromem s barvotiskovým obrázkem Bohorodičky. V době našeho dětství na dohled od něj ve svahu s divokými houštinami strměly zborčené zdi opuštěného statku. Báli jsme se tam chodit, protože se mezi kameny na slunci a v teplém prachu rozdrcených trámů hřála pružná hadí těla s černým klikatým bleskem. Dnes už tak daleko vzdálený v čase od dětského strachu vím, že tam ty zmije musely být.

Protože hlídaly Ráj.

Haluze zmíněné horské jedle na rozcestí chodníčků visely až na zem a v trávě pod nimi se dařovalo bělohlavým hřibům. Ten strom stál (a snad ještě stojí) u pěšiny vedoucí na Hrobárku a dál přes tajemný vrch Pupín do Matějovce. Pod ní se chodníky dělily. Jedním se dalo dojít k Růžičkům, druhý vedl (kolem stromu s obrázkem panenky Marie, ochránkyně poutníků) rovnou k Vřesovým horám.

VŘESOVÉ HORY.

Všude to bylo už příliš vysoko, a tak všechny asfaltové cesty z města končily jaksi v půli, na začátku kopce. Šly a nedošly. Kdo chtěl, mohl vyšlapat na Vřesové hory kostrbatými úvozovými cestami, vymletými opakovanými dešti, mohl se bořit do nahromaděného písku, který na slunci svítil nejnádhernějšími šupinkami slídy. Připomínala staré stříbro a tak není divu, že se nám ta cesta zdála být klenotem poztráceným karavanami středověkých kupců, kteří těmito místy putovali ze Solnohradu do bohatých knížecích sídel, Do Telče, do Jindřichova Hradce, do Třeboně a dál na Český Krumlov.

Na Vřesových horách nebyl kostel ani kaplička.

Na Vřesových horách nikdy nebyl obchod ani hospoda.

Nebyly tam pomníčky se jmény padlých v první či druhé světové válce.

Nebyly tam usedlosti arizované ani později vysídlené.

Žádný režim si tam nenašel své politické vězně, protože tady na politiku nebylo místo. Život tu byl především o přežití. O nekonečném, vyčerpávajícím (a opakovaně prohrávaném) zápase s kamením, které, jakkoliv bylo pečlivě vysbíráno a uloženo kolem úzkých políček, opakovaně vystupovalo ze země. Jakoby ty kusy žuly měly křídla.

Bylo to místo osamělé nebo přesněji řečeno místo zapomenuté. Navzdory tomu jsem tam nikdy nepocítil úzkost nebo strach. A třebaže se určitým způsobem podobalo onomu slzavému údolí po vyhnání z Ráje, kde v krvi

a v potu tváře chléb svůj dobývati budeš, jak se píše v Písmu, musím říci, že mi mnohem častěji připomínalo Ráj. Tak nějak jsem si ho představoval v hodinách náboženství na Národní škole, když se katecheta, otec salesián, pokoušel dětským dušičkám připodobnit všechnu tu krásu, o kterou lidé prvotním hříchem biblických prapředků přišli.

Vřesové hory byly nepochybně Rájem v té podobě, jakou měl po vyhnání Adama a Evy. Byly uhrančivou krajinou navěky nedovršených skutků, krajinou, kterou Stvořitel opustil uprostřed práce. Ze které odešel, nikým nepozorován, po jednom z těch pohyblivých klikatých chodníků, které se táhly přes Hrobářku, strašidelným Pupínem kamsi dál ke Starému Městu, do Kostelního Vydří a na Landštějn. Do hlubiny hvozdu, rozhraničujícího ten kus boží krajiny na Moravu, Čechy a Rakousko.

Bylo to místo znepokojivého zmijího šelestu v záplavě ostružiníku, který se neúprosně zmocňoval zdí opuštěných stavení. Bylo to nebe barokních mračen, k němuž jsme tolikrát vzhlíželi, ležíce na zádech v prohřátých a omamně vonících kopcích mateřídoušky. Bylo to nebe ve dne ovládané trpělivými jestřáby a krahujci, v noci hvězdami mrazivými mimo jakoukoliv představu.

Bylo to. Víím to.

TO BYLO.

Bim, bim, bim. Nové Butovice. Ukončete výstup a nástup, dveře se zavírají. Příští stanice Hůrka.

Představuji si toto opakování času, pospolitost spěchu, hospod, pospolitost za volantem, pospolitost před stupidním seriálem, který teče z televizní obrazovky, pospolitost dějů, které jsou předkládány jako informace a při tom už dávno ztratily svoji informační hodnotu. Je to svět nesvět.

Pane Dumasi, i toto je ostrov If. Jenom zdánlivě se před ním zachraňujeme v hektické iluzi překotného pohybu, postrádajícího smysl, ve stále menších segmentech času. Ale už nemyslíme na to, že skutečný čas se ze svého prapůvodního neúprosného rozměru nevychýlil ani o zlomek.

A přece, když vedle sebe kladu události zachycené z těch let třeba jenom v novinových titulcích, v neobyčejně surových příbězích jiných lidí, v archivech institucí, které jsou tady od toho, aby shromažďovaly nejenom o nás, ale

všechno, co se později stane historií, mám občas pochybnosti, jestli jsem se náhodou nepohyboval v jakémsi simultánním světě, světě souběžně se dějícím s tím současným, jehož rozměr má pramálo společného s osobní zkušeností mnoha mých vrstevníků.

VÍM, ŽE TO BYLO.

Dost možná, že mezi ději jednoznačnými a ději, ke kterým se teď vracím z času značně vzdáleného, zůstala pootevřená dvířka. Prostupný rozměr, který nám dovoluje od určité chvíle volně přecházet a radovat se z toho, jak se svět stává větším o sny, jak se čas stává prostornějším o děje skryté očím. Jak je právě těmto skrytým rozměrům úplně obyčejných věcí, setkání, vztahů, na které později pravděpodobně zapomeneme, dovoleno žít dle jejich představy.

Jak se bez mého zřejmého přičinění násobí moje zcela individuální pocity o cosi nepojmenovatelného, iracionálního, cosi vyvolávajícího mrazení v okamžiku, kdy se střetnou pevné a zcela neprostupné hrany materiálního světa vymezené přírodními zákony, hranice dané racionálním poznáním, prostě zdravým selským rozumem s neodbytnou myšlenkou, že něco, někde a někdy je jinak.

Opilý muž klátící se u tyče uprostřed vagónu se probral. Jeho případná smrt se tedy na neurčito odkládá, cosi neartikulovaně blábolí, potom se hystericky směje odpudivě voskovou tváří. Všichni tady máme nehybné voskové tváře dožitelně internovaných, jenom dívka mi pořád ještě spí na rameni.

Bim, bim, bim. Luka.

Zaslabikuje ženský hlas.

Opatrně dívku budím a ptám se, zda se jí aspoň něco pěkného zdálo. Usměje se na mě a zeptá se, kde to vlastně je. Luka, opakuji po ženském hlasu a vystupuji. Dveře vagónu mě hlučně oddělí od její probuzené tváře, od blábolícího opilce, od posledního metra, od tunelu z If na If.

Muž v montérkách popojíždí po nástupišti s traktůrkem, který myje podlahu, už ani stopu nechce vidět, jenom honem zavřít vstupní dveře na všechny zámky, a také vypustit lvy z temnot tunelů, aby se dosyta mohli nakrmit opuštěnými sny.

Stává se mi, že nemohu spát, a v takových okamžicích rozkládám na stole mnohokrát přeskládanou turistickou mapu Českomoravské vrchoviny a zkoumám, jestli jsem si magický trojúhelník vymezený městy Dačice, Slavonice a Jindřichův Hradec jenom nevymyslel, jestli skutečně existuje a skutečně zaznamenává jména, která mi pulzují v podvědomí. Jména tvořící navigační body putování k dětství.

Mohu si oddechnout.

Jsou tam.

Zvůle, Stříbrný kopec, Vlčí jáma, Javoří hora, Velký kopec, Kníže, Nový Svět.

Jsou tam, tedy to bylo.

CO BYLO PŘED TÍM, NEŽ JSEM POPRVÉ SPATŘIL VŘESOVÉ HORY

Než jsem poprvé spatřil Vřesové hory, byla ještě druhá světová válka. Pod tímto jménem se o ní bude psát v učebnicích dějepisu, ale dlouho před tím byla přítomná i v domku na kraji brněnského předměstí, které se jmenuje Žabovřesky. Kromě pěti dospělých, jsem tam byl jenom já, protože bratr Ludvík se nám narodil až po válce.

Co se mi vybavuje, když se řekne slovo válka?

Jasně dubnové odpoledne. Přesněji řečeno odpoledne 24. dubna 1945. Ječivý zvuk kašuší drtil kopec proti našemu domu na malé krvavé kousky. Vztekla kadence kulometu, která odpovídala na hurá rojnic ruských vojáků postupujících javorovou alejí do volného prostoru polí pod kopcem, budila dojem, že to zběsilé přelévání těl nikdy neskončí. Hromada pytlů s pískem vyskládaná na schodech u sklepa, Zabedněná okna a těžká závora u dveří, které vedly do ulice. A také koza Josefína v chlívků na dvoře, která se musela pravidelně krmit a dojit, protože kozu Josefínu, stejně jako mě, ani v nejmenším válka nezajímala.

Válka byla teprve to, co jsem se o její krutosti, bezuzdnosti, ničivosti, nepředstavitelnosti doopravdy dověděl až v dějepisu. A také při osobním setkání s legendárním letcem Meresjevem, který se poté, co ho sestřelili, dokázal s prostřelenýma a omrzlýma nohama proplazit v mrazivé zimě přes frontovou linii, který na protézách dokázal tančit valčík, který dokázal znovu usednout do kokpitu stíhacího letounu a který se mi podepsal do knížky, v níž na toto dobrodružství vzpomíná. Dověděl jsem se o ní z výtečného filmu *Osud člověka*, který v mých představách o válce mnohem později nahradil film daleko znamenitější – *Znamení zla*.

Z vlastní zkušenosti tedy o válce celkem nic nevím. Konec konců pět dospělých nemělo nic jiného na práci než to, aby válka, pokud možno, zůstala

venku za dveřmi, zatímco my, především já, jsme pobývali uvnitř. Tak jsem to cítil.

Nesmyslný smysl války se jednoletému, dvouletému, tříletému a na konci války čtyřletému klukovi nedá dost dobře převyprávět. Vyprávět se dají jenom pohádky, což jistě nebyl tento případ.

A tak i překotné stěhování do sklepa ve chvíli, kdy se ozvou sirény ohlašující další nálet na Brno, se pokaždé odvíjelo jako vzrušující hra, kterou ruší nepředstíraný chaos vnášený třemi vyděšenými ženami do evakuačního počínání tří mužů. Počítal jsem se v té době, vzhledem k podivnému chování žen v takových okamžicích, už pochopitelně mezi muže.

Po pravdě nutno říct, že válka byl také děda Jan a otec, kteří střídavě putovali s bandaskou s mlékem kozy Josefíny. Ono krásné stvoření nepřežilo duben 1945, poslední spojenecké bombardování Brna nekonečnou alejí mohutných javorů do Králova Pole. Tam strýc Tomáš schovával v nejhlubším třetím sklepě pod obchodem s drogistickým zbožím svého movitého tchána pana Doležala dva sestřelené anglické letce. Už za jediného z nich by byla smrt. Okamžitá a pro všechny. Natož pak za dva. Ale na to přijde řeč později.

Právě tuto javorovou alej chtěli ustupující jednotky wehrmachtu pokácet a kmeny stromů použít jako zátarasy proti postupujícím Rusům, ale k tomu už naštěstí nedošlo. Fronta se na jeden den zastavila někde mezi Soběšicemi a Medládkami. Čím dál častěji jsme se schovávali ve sklepě, kde kromě petrolejky, kterou se šetřilo, protože už docházel petrolej, nebylo jiné světlo, a kde se rozostřoval kontrastní rozměr dne a noci. Jenom hlasitější a častější detonace prozrazovaly, že už zase venku začalo svítat.

Tak jsme se probudili i 24. dubna. Kulomet ukrytý v kamenném domě ve vinohradech na Palackého kopci pořád ještě přerušovanými dávkami systematicky kropil silnici, po které se z Králova Pole valili Rusové. Jeho zvuk byl nepřírozeně vysoký, takže krátké salvy samopalů, tříštící se granáty, osamělé zadunění protitankové houfnice ukryté někde v zahradách ho nestačily pohlit. Pokaždé zmlknul na chvíli, když bylo potřeba doplnit náboje, a poté se zase ozval. Pokusili se ho umlčet minometem, po něm baterie kaťuší směrem k neviditelnému střelci vychrlila další smrtonosnou dávku. Marně. Zdálo se, že je nezranitelný. Možná ten zabíjecí stroj vůbec nebyla zbraň vedená lidskou rukou, ale mechanická kosa, kterou si smrt pro budoucí použití testovala právě na tomto kopci.

Děda se už dávno vykradl z domu: „Přece musím vidět, jak Němci dostávají od Rusáků na prdel!“

Reagoval tím babiččinu větou, že starý chlap by mohl mít rozum a že by jako nebožtík, což by se mu mohlo snadno stát, v tomhle horkém počasí nevypadal zrovna nejlíp. Poté se vykradl i můj táta, aby i on na vlastní oči viděl konec války. A za ním já. Otec stál příkrčený ve výklenku dveří a při každé nové dávce sebou škubnul. Když jsem ho zatahal za rukáv, vyděsil se: „Kriste pane, Jendo, co tady děláš? A ví to máma?“

Do omítky sousedního Stehlíkova domu, který ty ostatní přesahoval o jedno patro, se dlouhou přerušovanou stopou zasekly projektily. Proud kamínků, písku a možná i zlomků kovu zarachotil o výklenek nad našimi hlavami.

„Hergot, jdi už do hajzlu,“ zaklel otec na adresu neviditelného střelce. Proud útočících Rusů zakolísal a na okamžik se zastavil. Poručík, který jim velel, přeběhl přes ulici do našeho úkrytu.

„A čto vy zděs? Vy zumašedšije, duraky, ili što!“

„Chceme to vidět!“

„Éto óčeň opásno!“

„A to, že ty se nekryješ před tím dacanem nahoře a běháš přes ulici, jako kdyby se nic nedělo, to není opásno?“ Táta ukázal na pistoli v důstojníkově ruce: „S tímhle kvérem daleko nedojdeš. Meruňkový sad před domem, kde se zakopali, je podmínovaný až k silnici!“

Poručík jenom mávnul rukou: „Nás mnogo chazjájín, no takoj málčik tolko adin. Skaží, skolko tebja gadov?“

Nerozuměl jsem, na co se mě ten voják ptal, na předloktí mu rukávem prosakovala krev. Všiml si mého vyděšeného pohledu upřeného na rudnoucí rukáv a zasmál se.

„Éto ničevo... Na takoje popadanije neumirájetsa... Kakoje u něvo imeni... jmeno?“

„Jan.“

„Jan, eto Ivan pa ruski... Imjejet pjať ili šešť gadov?“

„Budou mu čtyři, v říjnu.“

„Tolko čtyre? U menja tóže takoj. Rebjónok... No očeň daleko... Poka ješčo živjot! Ty takoj chrabryj málčik! Vazmi sebjal!“

Z kapsy na uniformě vytáhl ruličku tvrdých bonbonů a podal mi ji. Potom vyběhl ze dveří. Uprostřed silnice se na okamžik otočil a zamával mi...

„Vperjod... Nado ubít sabáku...“

Co křičel dál, už nebylo slyšet, protože vojáci vším, co měli po ruce, začali střílet do zarostlého svahu, ze kterého se pořád ještě ozýval kulomet a běželi proti neumlčitelné zbrani, jako by pro ně smrt vůbec neexistovala. Jako by neexistoval ani podminovaný sad, který by v případě výbuchu srovnal se zemí celou naši ulici a nás všechny, ukryté i neukryté.

„Jendo, půjdeme domů, tohle vidět nemusíš.“

Vrátili jsme se do sklepa za pytle s pískem. Maminka, babička i prateta Marie střídavě lamentovaly nad námi a nadávaly (starým chlapům, kteří by už mohli mít rozum) jedna přes druhou a já se chlubil bonbony od ruského poručíka, který měl zraněnou ruku, a přesto se nebál, že umře.

Nejspíš byl nesmrtelný jako statečný Mikeš, jako ostatní postavy z pohádek, které se vydaly zabít draka, přestože měl sedm hlav a oni jenom jedny ruce.

Jenomže poručík, navzdory tomu co jsem si představoval, umřel. Tentýž den. Na konci naší ulice. Ale to mi otec, který potom s dědou Janem pomáhal pohřbívat mrtvé rudoarmějce, neřekl.

Proč také? Smrt je tiché slovo. A děti jsou tiché, jenom když spí.

Možná můj táta věděl, že ve chvíli, kdy se dítě potká se smrtí, zpravidla tím skončí jeho dětství. Věk, ve kterém jsme obdařeni milostí, která nám dovoluje pouhým srdcem a pouhou intuicí nejen rozpoznávat, ale dokonce chápat pravdy, ke kterým se mnohem později budeme upachtěně a s mnohem menším úspěchem prodírat veškerým trnám tohoto světa. A co se stane potom, až nás tato milost opustí?

To pak už budeme velcí.

Připraveni pro život s láskou a nenávistí. Byť jenom na první pohled. Spíš je pravděpodobné, že budeme osamělí z vlastní podstaty, nebo opuštění, protože se v pravou chvíli nedokážeme rozhodnout, jaký příběh s jakými hodnotami a s jakými horizonty vlastně chceme žít.

A docela jistě už budeme bez Vřesových hor, protože ty patří jenom k dětství, i když ve skutečnosti bychom je ze všeho nejvíc potřebovali právě v dospělém čase, v čase osamělosti. A tak nespěchejme bezhlavě vstříc příběhům, které určitě přijdou. Nikdy nespěchejme.

Ještě přece ani nevíme, že na některé z map jakési Vřesové hory jsou.